
Beata Grzelczak

Dojrzałość szkolna dziecka

Dojrzałością szkolną określa się poziom rozwoju dziecka, niezbędny do podjęcia różnorodnych obowiązków, jakie niesie ze sobą życie szkolne. Jest to osiągnięcie przez dziecko takiego poziomu rozwoju fizycznego, społecznego i psychicznego, które czyni je wrażliwym na systematyczne nauczanie i wychowanie w klasie pierwszej szkoły podstawowej. Inaczej jest to jakby moment równowagi pomiędzy wymaganiami szkoły, a możliwościami rozwojowymi dziecka.

Na pełną gotowość szkolną składają się:

- dojrzałość fizyczna;
- dojrzałość umysłowa;
- dojrzałość emocjonalno-społeczna;
- dojrzałość do czytania i pisania;
- dojrzałość do matematyki.

Dojrzałość fizyczna

Dziecko jest zdrowe, silne, dobrze zbudowane i ogólnie sprawne ruchowo. Posiada niezaburzoną sprawność manualną i grafomotoryczną oraz koordynację wzrokowo-ruchową. Charakteryzuje się poprawnym funkcjonowaniem organów zmysłowych. Jest wytrzymały, zdolny do większych wysiłków, dobrze odżywiony, odporny na choroby i zmęczenie. Odpowiednia ilość snu sprawia, że uczeń mniej męczy się czynnościami związanymi z pisaniem, rysowaniem, czy wycinaniem.

Dojrzałość umysłowa

Dziecko posiada pewien zasób wiedzy o świecie, o życiu przyrody i ludzi, dobrze orientuje się w najbliższym otoczeniu oraz w środowisku, w którym żyje. Potrafi krótko opowiedzieć o swojej rodzinie, o psie lub kocie, o ulubionych zabawkach, bądź obejrzanym filmie. Posiada pewien zasób doświadczeń i wyobrażeń, będących podstawą do rozwoju pojęć. Dziecko jest aktywne poznawczo, chce się uczyć, zdobywać wiedzę, poznawać nowe zjawiska. Interesuje się czytaniem i pisaniem. Potrafi uważnie i ze zrozumieniem słuchać tego, co mówi nauczyciel. Rozumie i spełnia jego polecenia.

Uczeń dojrzały pod względem umysłowym posiada umiejętność swobodnego i zrozumiałego dla otoczenia wypowiedzania się, wyrażania życzeń, własnych sądów, pytań, wniosków i ocen. Dziecko wie, jak się nazywa, ile ma lat, gdzie mieszka, czym się różni lato od zimy, chętnie opowiada, o tym, co widzi na obrazku.

Aby rozwijać u dziecka procesy myślowe (np. analizę i syntezę wzrokową), należy dać mu odpowiednie tworzywo. U 6-latków dominuje jeszcze myślenie konkretno-obrazowe. Chcąc dokonać operacji myślowych dziecko musi mieć kontakt z rzeczami, modelami i obrazami. Działania na konkretach stają się podstawą wyobrażeń.

Dojrzałość umysłowa to również umiejętność koncentrowania uwagi dowolnej na zadaniach. Obserwując dzieci podczas zabawy, widzimy, że część z nich potrafi się skupić na wykonywanych czynnościach np. na zabawie tematycznej i trudno je oderwać od zajęć. Inne często porzucają zabawki bez wyraźnego powodu, nie potrafiąc niczym zająć się na dłużej. Dzieci dojrzałe doprowadzają zaczęłą pracę do końca, ponieważ interesuje je wynik końcowy.

Dojrzałość emocjonalno społeczna

Dziecko jest w znacznym stopniu samodzielne. Łatwo i chętnie nawiązuje kontakty zarówno z nauczycielami jak i rówieśnikami. Posiada umiejętność współdziałania i współpracy w grupie, potrafi podporządkować się niezbędnym wymaganiom dyscypliny. Jest obowiązkowe, wytrwale i wrażliwe na opinię nauczyciela. Cieszy się z osiągnięć całej grupy. Jest odpowiedzialne za podjęte zadania, np.

rolę dyżurnego. Rozpoczętą pracę stara się doprowadzić do końca, pomimo zmęczenia.

O dojrzałości emocjonalnej możemy mówić wówczas, gdy dziecko cechuje pewna równowaga psychiczna, gdy siła jego reakcji jest adekwatna do działającego nań bodźca. Dziecko niezrównoważone emocjonalnie z błahego powodu wybuchu, złości się, płacze, często jest agresywne, drażliwe, lękliwe i napięte. Osiągnięcie dojrzałości emocjonalnej pozwala mu przeżywać pozytywne emocje solidarności, życzliwości i przyjaźni oraz reagować w sposób adekwatny do sytuacji.

Dojrzałość do czytania i pisania

Uczeń umie dokonywać analizy oraz syntezy wzrokowej i słuchowej, niezbędnej w procesie różnicowania kształtów, dźwięków, ich rozpoznawania, porównywania i odtwarzania. Rozumie znaczenie wyrazów, jako graficznych odpowiedników słów. Posiada orientację przestrzenną, która umożliwia mu rozpoznawanie i odtwarzanie kierunków, położenia i proporcji, wymiarów odwzorowanych form graficznych. Uczeń posiada pamięć ruchową, czyli umiejętność przetwarzania obrazu graficznego na obraz ruchu. Umiejętność kontrolowania wzrokiem własnych ruchów, pozwala mu świadomie nimi kierować.

W przedszkolu dziecko rozpoczyna elementarną naukę czytania. Nie oznacza to, że musi nauczyć się w pełni czytać, gdyż tę umiejętność będzie jeszcze doskonalił przez kolejne lata. Dziecko pojmuje istotę czytania, uczy się rozumienia symboliki liter i pisma oraz dokonuje analizy i syntezy wyrazowej.

Przed rozpoczęciem właściwej nauki czytania dzieci przechodzą w przedszkolu przez cały system gier i zabaw dydaktycznych, rozwijających procesy poznawcze i percepcyjno-motoryczne leżące u podstaw czytania i pisania.

Program przedszkola nie przewiduje nauki pisania, ale przywiązuje dużą wagę do ćwiczeń doskonalących sprawność manualną i grafomotoryczną.

Dojrzałość do matematyki

Dziecko rozumie i umie określić stosunki przestrzenne, czasowe i ilościowe w praktycznym działaniu. Potrafi sklasyfikować przedmioty wg przeznaczenia, wielkości, kształtu i koloru. Umie dodawać i odejmować na konkretach w zakresie 10.

Czego należy dziecko nauczyć przed pójściem do szkoły?

W ostatnim roku, przed rozpoczęciem nauki szkolnej oddziaływania wychowawcze należy koncentrować na różnych dziedzinach, w zależności od indywidualnych potrzeb dziecka:

1. Wyrabianie samodzielności – chodzi nie tylko o kształtowanie umiejętności związanych z samoobsługą (ubieranie się, mycie, czesanie, dbałość o estetyczny wygląd zewnętrzny), lecz także o wdrażanie do samodzielnego wykonywania powierzonych zadań. Dzieci wyręczane przez rodziców ciągle coś gubią i nie potrafią się zorganizować. Dziecko samodzielne na ogół dba o własne rzeczy, nie gubi ich i nie rozrzuca.
2. Kształtowanie wytrwałości i systematyczności - należy zwracać uwagę na to, aby rozpoczęta budowla z klocków lub rysunek został zakończony. Systematyczność dziecka można kształtować przez przydzielanie mu drobnych obowiązków, które trzeba wykonywać stale, np. sprzątanie zabawek, podlewanie roślin itp.
3. Wzbogacanie wiedzy o świecie, doświadczeń życiowych dziecka, pobudzanie do działania, rozwijanie spostrzegawczości i myślenia. Należy wzbogacać zasób słownictwa i pojęć przedszkolaka, odpowiadać na wszystkie zadawane pytania, w których przejawia się myślenie i ciekawość poznawcza dziecka.
4. Uczenie prawidłowej wymowy.
5. Rozwijanie spostrzegawczości wzrokowej. Przy oglądaniu obrazków, poznawaniu liter, zwracamy uwagę dziecka na kształty, które różnicują litery. Utrwalamy położenie

poszczególnych przedmiotów (wyżej, niżej, na prawo, na lewo), organizujemy zabawy, polegające na układaniu całości z kilku elementów.

6. Rozwijanie spostrzegawczości słuchowej – uczymy dziecko podziału wyrazów na głoski i sylaby, czytamy bajki i opowiadania. Rozwijanie zainteresowań książką – czytanie dziecku bajek, pozwala odróżnić dobro od zła, wpływa na tworzenie się systemu wartości. Wielokrotne czytanie pozwala na pamięciowe opanowanie treści, na wspólne przeżywanie radości i smutków, rozwija koncentrację uwagi.
7. Nauka liczenia – dobrze przygotowane do nauki szkolnej dziecko przelicza do 20-u, oraz dodaje i odejmuje w zakresie 10-u. Aby rozwijać te umiejętności dostarczamy dziecku różnych przedmiotów do przeliczania.
8. Usprawnianie ręki dziecka – dziecko musi dużo rysować, malować, sklejać, wycinać, lepić z plasteliny, wydzierać itp. Ręka nie usprawniona szybko się męczy i boli, nie pozwala na ładne pisanie i rysowanie. Należy ją usprawniać wykonując ćwiczenia manualne i grafomotoryczne.
9. Wpajanie zasad kulturalnego zachowania się, kształtowanie postawy życzliwości w stosunku do innych kolegów, uczenie dziecka, aby używało zwrotów grzecznościowych.
10. Przyzwyczajanie dziecka do stałego rozkładu dnia (zaplanowane godziny snu, posiłków i zabawy)
11. Kształtowanie pozytywnej motywacji dziecka do nauki. Należy traktować pójście do szkoły, jako coś naturalnego. Pamiętać o cechach indywidualnych dziecka, jego właściwościach rozwojowych, potrzebach i predyspozycjach. Nie straszyć, lecz opowiadać o swoich przyjemnych wspomnieniach ze szkoły.